

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

14/43/09

HE 138/09 Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2010

1.10.2009

Asiantuntijakuuleminen 1.10.2009 klo 12.15

**Ministeriöiden talousarvioehdotuksissa tulee esittää yhteenveto hallinnonalan toiminnasta, jolla on merkittäviä sukupuolivaikutuksia.** Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen velvoittava ohjeistus on sisällytetty vuodesta 2006 lähtien valtiovarainministeriön määräykseen toiminta- ja taloussuunnittelusta sekä kehys- ja talousarvioehdotusten laadinnasta. Määräyksessä todetaan, että talousarvioehdotuksen pääluokkaperusteluissa tulee esittää ”yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä talousarvioesitykseen liittyvästä toiminnasta”.<sup>1</sup>

Sukupuolinäkökulman yhteenvetotarkastelua edellytettiin ministeriöiltä siis ensimmäisen kerran vuoden 2007 budjetissa. Tuolloin vain kolme ministeriötä tarttui haasteeseen: STM ja silloiset TM ja KTM.

**Sittemmin vuosi vuodelta tilanne on parantunut, vaikkakin edelleen toteutus vaihtelee ministeriöittäin. Kuluvan vuoden budjetissa puolet ministeriöistä on nimennyt konkreettisia hallinnonalaansa sukupuolivaikutuksia, tasa-arvotavoitteita ja niiden saavuttamisen keinoja.**

Vuoden 2010 talousarvion osalta seurantatiedot ovat vielä alustavia, mutta parannusta näyttäisi edelleen tapahtuneen usean ministeriön kohdalla. Mukana on kuitenkin myös ministeriöitä, jotka mainitsevat vain henkilöstöpoliittisia tai muita yksittäisiä tasa-arvotavoitteita tai joilla on täsmälleen sama teksti kuin aiempina vuosina. Kirjauksista myös näkee sen, ettei perusteellista toiminnan läpikäyntiä sukupuolinäkökulmasta ole tehty. Pidemmällä aikavälillä tarvitaankin myös hallinnonaloittaisia kehittämispanostuksia. Talousarvion laadinnan tueksi kunkin hallinnonalan tulisi selvittää tarkemmin oman toimintansa ja määrärahojen jakautumisen sukupuolivaikutuksia.

Alla on joitakin poimintoja vuoden 2010 talousarvion sukupuolia ja tasa-arvoa koskevista kirjauksista. Mm näiden toimien toteutumista kannattaa seurata.

<sup>1</sup> Valtiovarainministeriön määräys toiminta- ja taloussuunnittelusta sekä kehys- ja talousarvioehdotusten laadinnasta. TM 0802.

## **VNK**

**01 Hallinto:** Sukupuolten tasa-arvotavoitteita edistetään EU-rekrytoinneissa.

## **10 Omistajaohjaus**

Tasa-arvotavoitteiden toteuttamiseksi jatketaan ohjelmaa naisten riittävän osuuden ylläpitämiseksi valtioenemmistöisten yhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallituksissa. Valtio on ollut oikeutettu osakassopimusten ym. rajoitteiden puitteissa nimeämään 125 hallitusjäsentä, joista naisten osuus on 45,6 %.

## **20 Poliittisen toiminnan avustaminen**

Puolue toiminnan tukemisen määrärahasta 12 prosenttia on tarkoitettu naisten poliittiseen toimintaan.

## **UM**

**Lähialueyhteistyöhankkeita** suunniteltaessa otetaan huomioon tasa-arvokysymykset horisontaalisena teemana eri toimialojen hankkeissa.

**Kehityspolitiikassa** edistetään läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa.

**Kriisinhallinnassa** ministeriö toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" kansallista toimintaohjelmaa, jolla vahvistetaan naisten asemaa ja osallistumista konfliktien ehkäisyyn, ratkaisemiseen ja rauhanrakentamiseen.

## **OM**

Hallinnonalalla kannustetaan naisia hakemaan johtotehtäviin.

Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain uudistamisen yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota sukupuolivaikutusten arviointiin.

## **40 Rangaistusten täytäntöönpano**

Vankeinhoidossa on vuodesta 1999 toteutettu seksuaalirikoksista tuomituille tarkoitettua toimintaohjelmaa. Vuoden 2010 aikana hyväksyttäneen käyttöön Mikkelin vankilassa kehitetty naiseen kohdistuvan väkivallan vähentämishanke. Ohjelma on tarkoitettu erityisesti lähisuhdeväkivallasta tuomituille.

## **SM**

Tavoitteena on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön vakiinnuttaminen ja valtavirtaistaminen hallinnonalalla ja sen toiminnassa perustamalla pysyvät rakenteet.

## **PLM**

Tasa-arvoon liittyvät asiat ovat myös osa esimiesvalmennusta ja -perehdyttämistä.

## **VM**

Valtionhallinnon yhteiseen arvoperustaan sisältyvää tasa-arvoperiaatetta noudattaen valtion työnantajapolitiikan ja eläketurvan säädösvalmistelussa huomioidaan myös sukupuolivaikutukset.

Osana kunta- ja palvelurakenteen muutosten arviointia ministeriö rahoittaa yhdessä Suomen Kuntaliiton ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa erillisen arvioinnin kunta- ja palvelurakennemuutosten sukupuolivaikutuksista. Tutkimuksen painopisteinä ovat sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta demokratia ja johtaminen, palvelut ja henkilöstö. Tutkimus päättyi vuonna 2011.

## **OPM**

**Liikuntatoimen valtionavustuspolitiikan** lähtökohtana on liikuntalain mukainen tasa-arvon edistäminen, ja tämä otetaan huomioon avustuskriteereissä. Erityisenä painopisteenä liikuntatoimessa on sukupuolinäkökulman huomioonottaminen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämisessä.

**Nuorisotyössä** rahoitusta voidaan tarvittaessa suunnata eriytetysti tyttöjä ja poikia koskeviin hankkeisiin. Monikulttuurisuuden lisääntyessä eriytetyn toiminnan tarve tulee kasvamaan.

Opetusministeriö seuraa tilastoinnin ja tutkimusten avulla hallinnonalansa toimintojen sukupuolivaikutuksia ja ottaa nämä huomioon talousarviota laadittaessa.

## **MMM**

-

## **LVM**

-

## **TEM**

Naisten ja miesten samapalkkaisuus ei käytännössä toteudu ja johtavassa asemassa on enemmän miehiä kuin naisia. Naiset tekevät kaksi kolmasosaa määräaikaista töistä. Jotkin naisryhmät, mm. maahanmuuttajat ja romanit, ovat huonommassa työmarkkina-asemassa kuin vastaavien ryhmien miehet.

Nuorten miesten työttömyysaste maaliskuussa 2009 oli 29,4 %, kun samanikäisten naisten työttömyysaste oli 14,3 %. Nuorten miesten nykyistä parempaa kiinnittymistä työelämään edistetään.

Naisyrittäjiä on noin kolmannes kaikista yrittäjistä, naisyrittäjien määrää pyritään hallitusohjelman mukaisesti nostamaan 40 prosenttiin. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää panostamista naisyrittäjien yrityspalvelujen kehittämiseen ja verkostoitumisen edistämiseen

Erilaisille naisryhmille, kuten maahanmuuttajanaisille, nuorille työttömille naisille jne. voidaan kohdentaa yrittäjyyden perehdytys- ja rekrytointihankkeita, joissa on mahdollista kasvattaa ko. erityisryhmien yrittäjyyspotentiaalia.

## **STM**

Perhevapaista aiheutuvat kustannukset jaetaan nykyistä tasapuolisemmin mies- ja naisvaltaisten alojen työnantajien kesken ja yhteiskunnan rahoitusosuutta lisätään.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelman kirjaukset:

- naisten ja miesten väliset palkkaerot kaventuvat selkeästi tällä vaalikaudella. Kolmikantaisen samapalkkaisuusohjelman toimenpidekokonaisuus toteutetaan vaalikauden aikana,
- vähennetään työmarkkinoiden jakautumista sukupuolen mukaan,
- sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan lainvalmistelussa, talousarvioprosessissa sekä muissa merkittävässä hankkeissa jo toiminnan alkuvaiheissa,
- naisten urakehitystä ja naisjohtajuutta edistetään suunnitelmallisesti sekä julkisella että yksityisellä sektorilla,
- tasa-arvotietoisuutta lisätään peruskouluissa ja opettajankoulutukseen ja lastentarhanopettajien koulutukseen sisällytetään sukupuolitietoista opetusta
- miehiä kannustetaan perhevapaiden pitämiseen,
- tasa-arvotyötä toteuttavien viranomaisten ja naisjärjestöjen toiminnan edellytyksiä ja resursseja vahvistetaan

## **YM**

-

Valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2008—2010 kokoaa ja koordinoi hallituksen toimia sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi.

Eduskunta voi osaltaan kiinnittää huomiota siihen, miten sukupuolinäkökulma on mukana ministeriöiden tilinpäätöskertomuksissa.

Hannele Varsa

pääsihteeri